

Ο πνευματικός πατέρας και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της προσωπικότητας του (πρωτοπρεσβύτερος Ευστράτιος Καρατσούλης)

/ [Πεμπτουσία](#)



Κατ'αρχήν θα πρέπει ο ίδιος ο πνευματικός πατέρας να είναι ένα ζωντανό μέλος της Εκκλησίας, ζώντας τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος. Θα πρέπει ο ίδιος πρώτα να αγωνίζεται για την διατήρηση της δικής του κοινωνίας με τον Θεό για να μπορέσει να βοηθήσει και άλλους με την χάρη του θεού να το πετύχουν. Θα πρέπει ο ίδιος να κάνει τον προσωπικό του αγώνα για καθαρισμό από την αμαρτία, για να μπορέσει να διδάξει τον τρόπο με τον οποίο μπορούν και οι εξομολογούμενοι να μείνουν μακριά από την αμαρτία. Θα πρέπει να είναι φωτισμένος από το Άγιο Πνεύμα προσωπικά για να μπορέσει να οδηγήσει στον φωτισμό και τους άλλους [69]. Εξάλλου ο όρος πνευματικός στην ορθόδοξη παράδοση αναφέρεται στον άνθρωπο, ο οποίος έχει άμεση εμπειρία των δωρεών και της χάρης του Αγίου Πνεύματος και όχι στον άνθρωπο με ιδέες, με καλούς τρόπους ή υψηλούς οραματισμούς [70]. Η πνευματική ζωή δεν είναι ανθρωποκεντρική, δεν είναι αποτέλεσμα των διανοητικών ή ηθικών

αρετών, ούτε καλλιεργείται με συναισθηματισμούς και υπολογισμούς. Η πνευματική ζωή πηγάζει από τον Θεό [71]. Έτσι και ο ιερέας πρέπει να είναι πνευματικός, δηλαδή αναγεννημένος από το Άγιο Πνεύμα, να μετέχει στη χάρη του Αγίου Πνεύματος και να είναι κοινωνός της θείας ζωής για να μπορεί να ανταπεξέλθει πέρα των άλλων και στις απαιτητικές προκλήσεις του μυστηρίου της εξομολόγησης [72].



Παράλληλα η εξομολόγηση και σχέση του ίδιου του πνευματικού με έναν άλλον πνευματικό είναι απαραίτητη για την αποφυγή πολλών δυσάρεστων καταστάσεων. Ο ίδιος ο πνευματικός είναι και αυτός άνθρωπος με τις πτώσεις, τις αμαρτίες, τα λάθη και πρέπει να έχει την ανάγκη της δικής του μετάνοιας και συγχώρησης από τον Θεό. Πρέπει να είναι κάτω από το πετραχήλι κάποιου άλλου πνευματικού για να μάθει τους κανόνες της πνευματικής ζωής και να μπορεί να οδηγεί και τους άλλους [73]. Αυτό έχει κατ' επέκταση μία επίδραση και στην σχέση του με τους εξομολογούμενους. Ο πνευματικός έχοντας εμπειρία από τον πόνο και τα αδιέξοδα της αμαρτίας μπορεί να κατανοήσει καλύτερα τον άνθρωπο, την συγκίνηση και την τραγικότητα της κατάστασής του.

Η αυτογνωσία είναι ένα άλλο προσόν το οποίο πρέπει να έχει ο πνευματικός πατέρας. Η αυτογνωσία δεν έχει μία ηθική διάσταση αλλά οντολογική και πρακτική. Εάν ο πνευματικός γνωρίζει τον εαυτό του, τα όριά του, του δίνεται η δυνατότητα

να ασκεί με συνέπεια το έργο της εξομολόγησης [74]. Εκείνος ο άνθρωπος, ο οποίος έχει γνωρίσει τον εαυτό του, έχει φθάσει στην γνώση των όντων [75]. Αφού γνωρίσει τον εαυτό του μπορεί πλέον να γνωρίσει και τον ίδιο τον Θεό. Η αυτογνωσία οδηγεί στην θεογνωσία, διότι όπως αναφέρει ο Μέγας Αθανάσιος, εκείνοι που αναζητούν τον Θεό θα πρέπει να τον ψάξουν μέσα στον εαυτό τους [76]. Έτσι δια της αυτογνωσίας ο πνευματικός έχει εμπειρία Θεού με την οποία μπορεί πλέον με πολύ προσοχή να θεραπεύει τις ψυχές των πιστών, οι οποίοι έρχονται στο μυστήριο της εξομολόγησης. Η επίγνωση της αμαρτωλότητας του τον κάνει να αντιμετωπίζει με ταπεινοφροσύνη όλη την ιερατική του διακονία αλλά και ιδιαίτερα το μυστήριο της εξομολόγησης. Έτσι, χωρίς εσωτερικές δεσμεύσεις, μπορεί να επιτελεί το έργο του ως πνευματικός.



Η ταπεινοφροσύνη είναι ένα άλλο γνώρισμα του πνευματικού. Η αυτογνωσία, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, φέρνει τον Θεό στην καρδιά του ανθρώπου. Στις ταπεινές ψυχές αναπαύεται ο Θεός. Η ταπεινοφροσύνη κάνει τον πνευματικό μαλακό, φιλικό, γεμάτο με καλοσύνη και γλυκύτητα απέναντι στους εξομολογούμενους. Έχει πάντοτε στο νου του ότι ο Θεός είναι Αυτός που ενεργεί στο μυστήριο και Αυτός είναι που συγχωρεί και χαριτώνει τον άνθρωπο.

Ένα άλλο σημαντικό γνώρισμα του πνευματικού είναι η διάκριση. Η αρετή αυτή είναι, κατά τον Ισαάκ τον Σύρο, η μεγαλύτερη όλων των αρετών [77]. Η διάκριση είναι η αρετή, η οποία εμποδίζει τον άνθρωπο να προβαίνει σε ακρότητες, τον

καλλιεργεί και είναι η μητέρα και ο ρυθμιστής όλων των αρετών. Βοηθά τον άνθρωπο να διακρίνει το καλό από το κακό, την υπερβολή από την απάθεια, το λογικό από το παράλογο, την φαντασίωση της τελειότητας από τον υπέρμετρο και άκριτο ζήλο [78]. Το χάρισμα της διάκρισης δίνει στον πνευματικό τη δυνατότητα να γνωρίζει τις δυνατότητες του κάθε εξομολογούμενου. Χαρακτηριστική είναι η διήγηση του γεροντικού, στην οποία ο αββάς Ποιμήν ρώτησε τον αββά Ιωσήφ: Τι να κάνω, όταν πλησιάζουν τα πάθη; Του απάντησε ο γέρων: Άφησε τα να έρθουν και πολέμησε μαζί τους. Όταν επέστρεψε στη Σκήτη ένας άλλος αδελφός έκανε την ίδια ερώτηση και του είπε: Μην αφήσεις καθόλου να εισέλθουν, αλλά απόκοφέ τα αμέσως. Όταν άκουσε αυτά σηκώθηκε και τον ρώτησε γιατί είπες αλλιώς σε εμένα και αλλιώς στον αδελφό; Απάντησε ο γέρων: Εγώ σου μίλησα όπως στον εαυτό μου, γιατί το να πολεμάς τα πάθη σε κάνουν πιο δόκιμο και δυνατό. Είναι όμως άλλοι, τους οποίους δεν συμφέρει να τους πλησιάσουν τα πάθη, αλλά έχουν ανάγκη να τα αποκόψουν αμέσως [79]. Με τη διάκριση υπάρχει η έννοια του μέτρου σε κάθε λεπτομέρεια της ανθρώπινης ζωής. Όπως αναφέρθη, κατά τον άγιο Κασσιανό οι υπερβολές και από δύο αντίθετα μέρη βλάπτουν. Η υπερβολική νηστεία και ο χορτασμός της κοιλιάς. Η υπερβολική αγρυπνία και ο χορτασμός του ύπνου. Η διάκριση είναι εκείνη που ρυθμίζει όλα αυτά κατά τη δυνατότητα του καθενός. Έτσι και ο πνευματικός με την διάκριση μπορεί ανάλογα με την κάθε περίπτωση και την βοήθεια του πιστού να χρησιμοποιεί άλλοτε την ακρίβεια και άλλοτε την οικονομία.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

69. «Καθαρθήναι πρώτον και είτα καθάροι, σοφισθήναι, και ούτω σοφίσαι· φωτισθήναι και είτα φωτίσαι, έγγίσαι Θεώ και προσαγαγείν άλλους» Γρηγόριος ο Θεολόγος, Λόγος 2,71 PG 35, σ.48.

70. «Ο γαρ μηκέτι κατά σάρκα ζων, αλλά Πνεύματι Θεού αγόμενος, και υιός Θεού χρηματίζων, και σύμμορφος της εικόνας του Υιού του Θεού γενόμενος, πνευματικός ονομάζεται» Μ. Βασίλειος, Περί του Αγίου Πνεύματος, 26, PG. 32, 180C.

71. Βασίλειος Καλλιακμάνης, Από το φόβο προς την αγάπη : σπουδή στα κείμενα της Φιλοκαλίας (Κυριακίδη : Θεσσαλονίκη, 1993) σ. 114.

72. «Ιερουργεί το Ευαγγέλιον κατά Παύλον, ο μεταλαμβάνων και μεταδιδόναι δυνάμενος ενεργεία και ετέροις τον φωτισμόν του Χριστού· ώσπερ τινά σπόρον θείον τον λόγον εν ταίς ψυχικαίς των ακουόντων

αρούραις αυτόν ενίησιν.» Γρηγόριος Σιναΐτης, Κεφάλαια δι' ακροστιχίδος πάνυ ωφέλιμα, 93, Φιλοκαλία Δ', σ. 193.

73. «ει δυνατόν, συνείναι, ήγουν συνεχώς εντυγχάνειν, γνωστικούς ανδράσι σπουδαστέον και αγωνιστέον· όπως, καν μη αυτός έχη λύχνον αληθούς γνώσεως, διά το τι ατελής της νοητής ηλικίας, και νήπιον, τω έχοντι συνοδεύων, μη περιπατή εν σκότει..» Μάρκος Ασκητής, Προς Νικόλαον μονάζοντα, Φιλοκαλία Α', σ. 137.

74. «Ει δε και γνωρίζης τον εαυτόν σου ελλιπή ακόμη και ανεπιτήδειον εις την τούτων γνώσιν, φυλάξου, διά τον Κύριον, να μη γίνης Πνευματικός· ένα μεν, διατί μην έχοντας την αναγκαίαν ταύτην γνώσιν, αντί να γίνης ιατρός, έχεις να γίνης φονεύς τόσων και τόσων ψυχών, μιάς από τας οποίας όλος ο κόσμος δεν είναι αντάξιος, και θέλεις γίνει φονεύς όμού και ταής ιδικής σου ψυχής· και άλλο δε, διατί ο Κύριος χωρίς την τοιαύτην γνώσιν δεν σε δέχεται, όχι να γίνης Πνευματικός, αλλ' ουδέ όλως να γίνης ιερεύς· ούτω γαρ λέγει διά του Ωσηέ: «Συ επίγνωσιν απώσω, καγώ απώσομαί σε του μη ιερατεύειν μοι» Νικοδήμος Αγιορείτης, ο.π., σ. 63.

75. «Τω γνόντι εαυτόν, η γνώσις των πάντων δέδοται αυτώ. Το γαρ γινώσκειν εαυτόν, πλήρωμα της γνώσεως των απάντων εστί» Ισαάκ Σύρου, Ασκητικά, Λόγος 16, σ. 58.

76. Μ. Αθανάσιος, Λόγος κατά Ελλήνων 30, PG 25, 60 D.

77. «Μείζων πασών των αρετών» Ισαάκ Σύρος, Ασκητικά, Λόγος 7, σ. 33. και «ήτις μεταξύ των λοιπών αρετών, ακρόπολις τις και βασιλίς τυγχάνει» Κασσιανός Ρωμαίος, Λόγος προς τον ηγούμενο Λεόντιον, Φιλοκαλία τ. Α', σ. 84.

78. ο.π.

79. Αββάς Ιωσήφ, Αποφθέγματα 3, Γεροντικό (Αθήνα : Παπαδημητρίου, 1985) σ. 340.